

Lastensuojelun jälkihuolto on sinun oikeutesi

Kun sinut on

- huostaanotettu tai
- sijoitettu avohuollon tukitoimena yhtäjaksoisesti vähintään 6 kk:ksi

Saat tukea halutessasi 23-vuotiaaksi saakka

Kuva: **Helmi Aarnio**

Itsenäistymisen polulla jälkihuolto tukee sinua:

- asumisessa ja arjen sujumisessa
- taloudellisesti
- opinnoissa ja työllistymisessä
- tarjoamalla keskustelutukea
- sopivien palveluiden ja etuuksien löytämisessä

Julkaisu vuosi 2023,
päivitetty 2024

Saatteeksi

Tämän esitteen tarkoituksena on toimia sinun ja jälkihuollon työntekijäsi keskustelun tukena sekä antaa teille vinkkejä siihen, missä kaikessa jälkihuolto voi olla tukenasi. Tutustukaa esitteeseen yhdessä.

Lastensuojelun jälkihuollon työntekijöiden eli ohjaajan ja sosiaalityöntekijän velvollisuutena on auttaa sinua arjen, talouden, opiskelu- ja työelämän taitojen vahvistumisessa sekä tukea tarvittavien palveluiden saamisessa. Jälkihuollon työntekijä vastaa siitä, että tarpeesi arvioidaan jo sijaishuollossa ja, että saat tarvitsemaasi tukea jälkihuollon aikana. Tärkeä väline sinulle sopivan tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on kanssasi laadittava asiakassuunnitelma. Asiakassuunnitelmaneuvottelussa käydään läpi tilannettasi sekä tavoitteitasi tulevaan. Siinä sovitaan yhdessä sinulle tarjottavasta tuesta. Asiakassuunnitelma on palvelulupaus.

Lastensuojelun **jälkihuoltoon siirtymisen valmistelu** on tärkeää aloittaa sijaishuollon aikana jo hyvissä ajoin ennen siirtymää, viimeistään kuusi kuukautta ennen asiakkuutesi siirtymistä jälkihuollon palveluihin. Näin ehdit saamaan vastauksia moniin asioihin jo ennen siirtymää. Jos näin ei ole tapahtunut, ole rohkeasti yhteydessä jälkihuollon työntekijäsi tai sosiaalityöntekijäsi!

1. Asumisen tuki

Ennen jälkihuoltoon siirtymistä sovitte asumiseesi liittyvät käytännöt yhteistyössä jälkihuollon työntekijäsi kanssa. Elämäntilannettasi mietitään yhdessä ja huomioon otetaan esimerkiksi opiskelusi. Tavoitteena on valita työntekijän kanssa juuri sinulle parhaiten sopiva vaihtoehto asumiseen. Viimeistään 18 vuotta täytettyäsi sinulla on oikeus muuttaa omaan asuntoon.

Joskus jälkihuoltoon siirtyminen voi ottaa koville. Mikäli sinulla on haasteita selviytyä itsenäisestä asumisesta, jälkihuollossa voidaan järjestää myös esimerkiksi tuettua asumista, jolloin työntekijä tukee sinua arjen askareissa.

Olethan ajoissa yhteydessä!

2. Käytännön tuki arjen asioissa

Arjen askareet voivat olla vieraita. Miten laittaa jääkaappi päälle, miten toimia taloyhtiön pesutuvassa tai laittaa ruokaa? Jos koet, että tarvitset apua arkisiin asioihin, pyydä rohkeasti apua jälkihuollon työntekijältä.

- ✓ Useilla alueilla on tarvittaessa mahdollisuus saada **sosiaaliohjaaja tai tukihenkilö** arjen tueksi. Tukihenkilön kanssa voitte harjoitella yhdessä kodinhoitoon, talouteen tai vaikkapa ruuanlaittoon liittyviä asioita.
- ✓ Myös **harrastusmahdollisuuksia** voi pohtia ja kokeilla niitä vaikka yhdessä työntekijän kanssa.
- ✓ Tukihenkilötoiminta suunnitellaan sinun tarpeittesi mukaan.

Oletko tulossa vanhemmaksi tai olet jo vanhempi?

Jälkihuollon työntekijä voi tukea sinua tasapainoisen arjen löytämisessä ja avun saamisessa. Esimerkiksi neuvolasta, päiväkodista, kerhoista tai perhekeskuksesta voidaan järjestää tukea perheellesi. Nuorena vanhempana on tärkeää, että voit sopivassa kohtaa esimerkiksi jatkaa opintoja osana perhearkea.

3. Keskustelutuki ja turvaverkko – jälkihuolto kulkee rinnallasi

Jälkihuollon työntekijän tai tukihenkilön kanssa voit jutella sinulle tärkeistä asioista, kuten asumiseen, talouden hallintaan, ihmissuhteisiin, perheeseen, opiskeluun tai työelämään liittyvistä asioista. Työntekijä tarjoaa ohjausta ja neuvontaa. Voitte yhdessä miettiä, keitä läheisiä tai ammattilaisia on tarve pyytää tueksesi. Tässä joitakin vinkkejä:

- ✓ Sijoitukseen liittyvät asiat voivat mietittyä. Sinulla on oikeus pyytää omia asiakirjojasi luettavaksi sosiaalityöntekijältä. Asiakirjoja on turvallista käydä läpi yhdessä työntekijäsi tai muun luotettavan aikuisen kanssa.
- ✓ Voitte kartoittaa elämäsi tärkeät ja haastavat ihmissuhteet. Voitte pohtia, ketkä voisivat olla sinulle avuksi arjessa. Sinulle tärkeät ihmiset, esimerkiksi sijaisvanhemmat, työntekijät, kaverit tai sukulaiset voidaan työntekijän tuella kutsua koolle arjen tuen tai tukihenkilön löytämiseksi tutuista verkostoista.
- ✓ Jos koet olosi yksinäiseksi, paikkakunnaltasi voi löytyä vertaistukea, ryhmätoimintaa nuorille tai esimerkiksi uusi harrastus.

Arjen hallinta antaa voimaa!

- ✓ Jos koet, että menneisyyden tai nykyisyyden asiat vaikuttavat vointiisi, jälkihuollon työntekijä voi ohjata esimerkiksi mielenterveyden asiantuntijoiden, kuten psykiatrisen sairaanhoitajan, psykologin tai lääkärin vastaanotolle. Esimerkiksi kuntoutuspsykoterapiaan tarvitaan lääkärin lähete.
- ✓ Halutessasi voit keskustella ammattilaisen kanssa myös nimettömästi internetissä esimerkiksi sekaisin chatissa.

Sinulla on oikeus voida hyvin!

Arjen hallintaa kuormittavat tekijät kasautuvat helposti – työntekijä tukee ratkaisujen löytymisessä

Ikävät kokemukset kasautuvat helposti, mutta myös hyvän kierre voi syntyä asioita ratkomalla. Esimerkiksi päihteiden käyttö lisää haasteita, arjen asiat voivat jäädä hoitamatta, velkaantumisen ja rikoskierre voivat kasata esteitä onnistumisten tielle. Myös ahdistus ja muut mielenterveyden haasteet voivat tuntua painavilta. Työntekijä voi auttaa löytämään kanssasi sopivan avun ja tuen haasteiden helpottamiseksi.

Apua ei tarvitse hakea yksin! Arjen hallinta antaa voimaa!

4. Opiskelu ja työelämä

Jälkihuollon työntekijä voi olla apunasi opiskeluun ja työelämään tai niihin siirtymiseen liittyvissä asioissa. Saatat miettiä, mihin elämää suuntaisi. Opinnot ovat mahdollisesti jääneet kesken, eivät ole alkaneetkaan tai opintojen etenemiseen on tullut haasteita. Myös oman opinto- ja työalan löytäminen voi tuntua vaikealta.

Jälkihuollon työntekijä voi olla avuksi:

- ✓ keskustelemalla kanssasi opiskeluun tai työelämään liittyvistä asioista
- ✓ pyytämällä neuvoja työllisyyden hoidon asiantuntijoilta
- ✓ ohjaamalla oikeiden tuen ja palveluiden äärelle – joskus tulemalla mukaan vastaanotolle
- ✓ kutsumalla koolle sinua auttavat ammattilaiset ratkaisujen löytämiseksi
- ✓ auttamalla sinua kuntoutukseen hakemisessa.

Opinto- ja työllisyysasioissa sinua auttavat Ohjaamot, oppilaitokset ja työllisyyspalvelut. Voit saada apua esimerkiksi cv:n tai työhakemuksen tekemiseen. Jos olet jo töissä tai opinnoissa, sinua auttavat haastetilanteissa myös opiskelu- tai työterveyshuolto.

Yksin ei kannata jäädä pähkäilemään! Sinussa on voimaa ja vahvuuksia – nostetaan ne yhdessä näkyviin!

Jos et heti ammattiin valmistuttuasi saa töitä, sinun tulee ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi kunnan työllisyyspalveluihin tai TE-toimistoon. Työttömänä työnhakijana huolehdit siitä, että työnhakusi on voimassa, jolloin sinulla on oikeus saada työttömyyskorvausta.

Jo toisen asteen koulutuksen tutkinto auttaa sinua merkittävästi pääsemään työelämään – älä siis jää yksin opiskeluhaasteiden kanssa!

Mikäli opiskelu tai työt eivät ole sinulle ajankohtaisia, kysy mahdollisuutta esimerkiksi sosiaaliseen kuntoutukseen tai työpajatoimintaan.

- ✓ Työpajatoiminta vahvistaa valmennuksen ja yhteisöllisyyden avulla arkirytmää, elämäniloa ja uskallusta, sekä opiskelemisessa ja työelämässä tarvittavia taitoja. Työpajalla kasvatat rauhassa osaamistasi ja voit löytää mielekästä tekemistä sekä uusia ihmissuhteita.
- ✓ Kela tarjoaa matalan kynnyksen tukea, esimerkiksi Nuotti-valmennusta, johon ei tarvitse lähetettä.
- ✓ Mielenterveyden haasteiden vuoksi voit päästä kuntoutuspsykoterapiaan tai neuropsykiatristen häiriöiden vuoksi neuropsykologiseen kuntoutukseen, kuten Oma väylä -kuntoutukseen. Näihin Kelan kuntoutuksiin tarvitset lääkärin lähetteen.
- ✓ Pitkään jatkuneen työttömyyden tai haastavan työllistymistilanteen vuoksi voit päästä työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) asiakkuuteen. TYP:ssä sinua palvelevat sosiaali- ja terveyspalvelujen työntekijät, kunnan työllisyyspalvelut (TE-toimisto) ja Kelan työntekijät yhdessä.

On hyvä aloittaa taloudellisen tuen selvittely jälkihuollon työntekijän kanssa, vaikka heti.

5. Taloudellinen tuki

Jälkihuollon työntekijä tukee sinua talouden hallinnassa, vastaa jälkihuollon taloudelliseen tukeen liittyvistä asioista sekä auttaa muiden tukien hakemisessa. Keskustele työntekijäsi kanssa talousasioista, sillä lastensuojelun asiakkuutesi voi vaikuttaa taloudellisen tuen saamiseen ja etuuksiin.

Sijaishuollon aikana sinulle on saattanut kertyä **itsenäistymisvaroja**, joita voit käyttää omaa kotia ja muita itsenäistymisessä tarvittavia tärkeitä menoja varten. Jälkihuollon työntekijältäsi saat tietoa itsenäistymisvaroistasi ja voitte sopia yhdessä niiden käytöstä. Jo ennen itsenäistymistä kannattaa tehdä lista tarvittavista hankinnoista omaa kotia varten.

Jälkihuollon asiakkaana sinulla voi olla mahdollisuus saada

- ✓ **asumistukea**, joka haetaan Kelasta. Asumistuen määrästä saat lisätietoa suoraan Kelasta.
- ✓ **opintotukea**, jos olet opiskelija. Tulo haetaan Kelasta. Jälkihuollon asiakkaana ollesasi keskustele ensin työntekijäsi kanssa opintoetuuksista, sillä asiakkuutesi vaikuttaa opintolainan nostovelvoitteeseen (katso kohta toimeentulotuki).
- ✓ **harkinnanvaraista tukea** sosiaalityöntekijän päätöksellä. Tukea voi saada esimerkiksi oppikirjoihin ja suurempiin työvälinehankintoihin silloin, kun kustannuksia ei korvata muualta. (toisen asteen tutkinto muuttui maksuttomaksi 1.8.2021 alkaen kaikille alle 18-vuotiaana toisen asteen opinnot aloittaneille ja on voimassa, kunnes täyttää 20 vuotta).
- ✓ **työttömyyskorvauksia, jos olet työtön työnhakija**. Jos olet 18–24-vuotias työtön eikä sinulla ole ammatillista koulutusta, sinun pitää hakea opiskelupaikkaa keväällä. Muutoin voit menettää työttömyysetuudet.
- ✓ **kuntoutusrahaa**, jos et ole työssä tai opiskelemissa ja tarvitset työ- ja opiskelukykyä vahvistavaa kuntoutusta. Kuntoutusrahaa haetaan Kelasta.
- ✓ **toimeentulotukea**, jos toimeentulosi ei ole riittävä. Toimeentulotuki haetaan Kelasta. Jälkihuollon työntekijäsi voi neuvoa, mitä kustannuksia toimeentulotuella voidaan kattaa. Toimeentulotukeen vaikuttavat muut etuudet ja tulot. Kun olet lastensuojelun jälkihuollon asiakas, itsenäistymisvaroja tai muuta 36 §:n mukaista taloudellista tukea ei huomioida tuloina. Jälkihuollon asiakkaana toimeentulotuen saamisen ehtona ei ole opintolainan nostovelvoite.

Mikäli huomaat, että sinulla on **haasteita talouteen liittyvissä asioissa**, ota ajoissa yhteyttä jälkihuollon työntekijääsi, joka voi auttaa talouden hallinnassa. Jälkihuolto ei voi maksaa velkaantumisen johtuvia menoja. Jos velkaannut, voit saada tukea esimerkiksi velkaneuvonnasta. Tärkeä on estää velkojen kertyminen, etteivät haasteet kasaudu. Jälkihuollon työntekijä voi tarvittaessa auttaa sinua pääsemään velkaneuvonnan asiakkaaksi.

6. Muut palvelut

Sinulla on oikeus kaikkiin tarvitsemiisi kunnassa ja hyvinvointialueella oleviin palveluihin. Näitä ovat esimerkiksi työllisyyspalvelut, neuvola, opiskeluterveydenhuolto, työttömien terveydenhuolto, päihde- ja mielenterveyspalvelut ja suun terveydenhuolto. Myös järjestöt tarjoavat erilaisia palveluita ja esimerkiksi harrastustoimintaa arkesi tueksi. Voit kysyä jälkihuollon työntekijältä lisää mahdollisuuksistasi palveluihin ja voitte vaikka kutsua ammatillisia asiakassuunnitelmanevotteluun kertomaan, miten joku palvelu voisi sinua auttaa.

Oikeusturva

Jos sinua mietityttää jokin asia saamissasi palveluissa, tai koet esimerkiksi epäoikeudenmukaisuutta, ole rohkeasti yhteydessä jälkihuollon työntekijääsi tai hänen esihenkilöönsä. Jos asiat eivät sittenkään ratkea, voit olla yhteydessä sosiaaliamiehen, joka auttaa sinua eteenpäin. Tarvittaessa voit tehdä kantelun Aluehallintoviranomaisille.

Ohjeita yhteistyöhön

Nuorelta jälkihuollon työntekijälle:

- Kysy mitä mulle kuuluu ja kuuntele herkällä korvalla.
- Jutellaan etukäteen ennen neuvottelua, niin ehdin miettiä vaihtoehtoja ja omaa mielipidettäni.
- Puhu ymmärrettävästi, vältä ammattilaiskieltä.
- Sovitaan yhdessä, keitä läheisiä ja/tai ammattilaisia kutsutaan mukaan neuvotteluun.
- Ota huomioon juuri minun kokemukseni.
- Tue myös kaveri- ja läheissuhteissa.
- Mennään vaikka kävelyllä toimiston sijasta!

Kuvat: **Helmi Aarnio**

Sosiaalityöntekijältä nuorelle:

- Kerrothan toiveistasi, niin voidaan yhdessä pohtia ratkaisuja.
- Toimitathan pyytämäni tositteet ja selvitykset, niin voimme tehdä päätökset sinun parhaaksesi.
- Järjestelmä on mutkikas meille kaikille. Selvitetään yhdessä, mistä löytyy juuri sinulle sopiva apu ja reitti siihen.
- Joskus on vaikeaa. Koetathan silti jaksaa kertoa siitä minulle, olen sinua varten.
- Usko itseesi, minäkin uskon sinuun!

Oman työntekijäni yhteystiedot ja muistiinpanoja

Hyödyllisiä linkkejä:

- Lasten ja nuorten lastensuojeluopas (THL), jälkihuolto ja itsenäistyminen:
<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/lasten-ja-nuorten-lastensuojeluopas/lastensuojelun-toiminta/jalkihuolto-ja-itsenaistyminen>
- Lastensuojelun käsikirjassa asiaa jälkihuollosta (THL):
thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/jalkihuolto
- Lastensuojelulaissa säädetään oikeudesta jälkihuoltoon:
finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L12
- Jos jälkihuollon laissa määritellyt oikeutesi eivät toteudu, voit tehdä asiasta valituksen sosiaaliamiehelle: stm.fi/asiakkaan-potilaan-oikeudet/valittaminen tai aluehallintovirastoon: Aluehallintavirasto, kantelu avi.fi/asioi/henkiloasiakas/valvonta-ja-kantelut/sosiaali-ja-terveyspalvelut
- Tietoa tuista ja etuuksista saat Kelasta: kela.fi. Voit myös varata ajan puhelinpalveluun: kela.fi/varaa-aika
- Kelan kuntoutuksesta saat tietoa täältä: kela.fi/kuntoutusvaihtoehdot
- Mielenterveystalosta saat tietoa ja apua mielen terveyden haasteisiin: mielenterveystalo.fi/fi/nuoret
- Keskusteluapua on tarjolla nuorten chatissa: sekasin247.fi
- Työttömän pikaopas: kela.fi/tyottomyysturvan-ehtoja-alle-25-vuotiaille-hakijoille
- Työllistymisen tukea: tyomarkkinatori.fi
- Tietoa työpajatoiminnasta: intory.fi/tyopajatoiminta/mita-on-tyopajatoiminta/
- Tietoa Vamos-toiminnasta: hdl.fi/vamos/
- Kelan ohje toimeentulotuesta 2024: kela.fi/etti/Toimeentulotuki.pdf

Yhdessä aikuisuuteen – Elämässä Eteenpäin -hankkeessa kehitetään lastensuojelun jälkihuollon palveluita. Esite on tehty yhdessä jälkihuollossa olevien nuorten ja ammattilaisten kanssa. Esite on tarkoitettu itsenäistymisvaiheessa olevien nuorten aikuistumisen tueksi. Esite päivitetty 7/2024.

Lisätietoa hankkeesta: thl.fi/ye

Kuvat sivujen reunoissa: **Julia Varala**

Diakonissa-
laitos

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto